

NOTITIE
BETREFFENDE DE CULTUURHISTORISCHE WAARDE
VAN DE BOERDERIJ
AAN DE NOORDZIJDSEWEG 211
IN POLSBROEK

BBA

Bureau
voor
Bouwhistorie
en
Architectuurgeschiedenis
o.v.

Julianaweg 1 - 3525 VA - Utrecht
Tel. 030 2630270 - Fax 030 2630181
Internet: www.bouwhistorienederland.nl
E-mail: bbautrecht@worldmail.nl
Postgiro 6880825 - KvK nr. 30129646

INHOUD

Inleiding	3
Beschrijving	4
Samenvatting	6
Conclusie	6
Afbeeldingen	7

INLEIDING

De boerderij Noordzijdseweg 211 te Polsbroek maakt deel uit van een agrarisch bedrijf. Om bij toekomstige ontwikkelingen op de juiste wijze met de cultuurhistorische waarden om te gaan, heeft de eigenaar, de heer Van der Vlist aan Bureau voor Bouwhistorie en Architectuurgeschiedenis (BBA) in Utrecht opdracht gegeven om vast te stellen wat de cultuurhistorische waarde is van de boerderij in relatie met zijn omgeving.

Ir. A. Viersen
Utrecht, oktober 2009

BESCHRIJVING

De boerderij is gelegen aan de noordzijde van de Polsbroeker Wetering. Dit is de wetering van waaruit het gebied is ontgonnen. Aan weerszijden van de wetering is bebouwing. Deze bestaat afwisselend uit oude boerderijen en woningbouw. De woningbouw is voor een aanzienlijk deel van relatief recente datum.

De boerderijen zijn ontsloten door een aan beide zijden van de wetering gelegen weg. Aan beide zijden bevindt zich achter de strook bebouwing respectievelijk de Oude Wetering Noordzijde en de Oude Wetering Zuidzijde. De boerderij Noordzijdseweg 211 is één van de boerderijen aan de noordzijde.

Het complex bestaat uit een boerderij met ten westen ervan een schuur-wagenstalling en ten oosten een kleine bijshuur. Aan de achterzijde van het erf staan een zeshoekige loods van damwandprofielen en een houten schuur.

Op het kadastrale minuutplan uit circa 1832 (afb. 2) is te zien dat de plaats van de huidige boerderij reeds bebouwd was. De L-vormige plattegrond suggereert dat er een krukhuisboerderij was. Dit wordt bevestigd door mondelinge overlevering bij de huidige bewoner. Het gegeven dat de boerderij geplaatst is op een kleine verhoging ('terp') duidt op een relatief hoge ouderdom. De huidige boerderij zal echter van jongere datum zijn. Op grond van de aangetroffen constructie en het metselwerk van de voorgevel met rozetankers is een datering van de boerderij in de tweede helft van de 19de eeuw aannemelijk. Het feit, dat de boerderij reeds op het minuutplan staat weergegeven, geeft aan dat delen van de boerderij ouder kunnen zijn.

De indeling van de voorgevel is sinds de tweede helft van de 19de eeuw meerdere malen gewijzigd. In het metselwerk zijn de sporen van de wijzigingen nog zichtbaar. Op een foto, vermoedelijk uit het tweede kwart van de 20ste eeuw, is een andere gevelindeling zichtbaar (afb. 3). Behalve de gevelwijziging zijn ook alle kozijnen in deze gevel vervangen door moderne exemplaren.

De westgevel zal overeenkomstig de bouwvergunning in 1929 tot stand zijn gekomen. In het voorste, meest zuidelijke, deel zijn de schuifvensters inmiddels vervangen door vaste ramen met aan de bovenzijde een klappaam. De roedenverdeling en de detaillering zijn echter wel op die van de oude schuifvensters gebaseerd. De huidige deur zal in 1957 tot stand zijn gekomen, maar vervangt een oudere toegang, die nog op afb. 3 is te zien. De drie vensters ten noorden van de toegang zijn modern en vervangen een in de jaren zestig geplaatst groot venster. Op de reeds hiervoor genoemde oude foto is op deze plaats een tweetal schuifvensters zichtbaar. De gietijzeren stalramen in het meest noordelijke deel van de gevel behoren nog tot de oorspronkelijke opzet van het metselwerk (1929).

De noordgevel is in zijn geheel omstreeks 2001 opgetrokken. De hoofdstructuur ervan komt overeen met de oorspronkelijke opzet, met dien verstande dat de smalle voerdeeldeuren zijn vervangen door bredere deeldeuren.

Uit de bouwvergunningen blijkt dat de oostelijke zijgevel in zijn geheel bij een verbouwing in 1933 tot stand is gekomen. De gevelopeningen ervan zijn nog oorspronkelijk. Met uitzondering van de drie meest noordelijke gietijzeren stalramen zijn de kozijnen, deuren etc. vervangen.

De boerderij is voorzien van een met riet gedekte kap, waarin twee later toegevoegde brede dakkapellen zijn opgenomen.

Het interieur van de boerderij wordt in sterke mate bepaald door de ontwikkelingen in de tweede helft van de 20ste eeuw. Onder andere in 1957 (gang) en in 1974 hebben verbouwingen plaatsgevonden. De in die tijd uitgevoerde verbouwingen hebben ertoe geleid dat van het oorspronkelijke interieur vrij weinig meer rest. In de zuidoosthoek bevindt zich de kelder van de boerderij. Deze heeft houten balken waarop bakstenen troggewelven zijn geplaatst. De kelder zal nog 18de- of 19de-eeuws zijn.

Het woongedeelte is in de 20ste eeuw vergroot ten koste van het bedrijfs gedeelte. De drie grenen ankerbalkgebinten in het bedrijfs gedeelte zullen nog 19de-eeuws zijn. Ook hier is een datering in de 18de eeuw niet uit te sluiten. De gebinten zijn echter sterk aangetast door de vele herstellingen. De stijlen van de gebinten zijn aan de bovenzijde verlengd, dit om de gebintplaat hoger te kunnen plaatsen. Dit geeft aan dat de dakvlakken naderhand omhoog zijn gebracht (o.a. in 1933).

De kapsanten zullen uit de eerste helft van de 20ste eeuw stammen en zijn in 1933 (bouwvergunning) door het toevoegen van ijzeren U-profielen versterkt.

Het vloerniveau van het bedrijfs gedeelte is verlaagd, waardoor de stalindeling geheel verloren is gegaan.

De hoofdstructuur van het erf heeft zijn oorspronkelijke karakter behouden. De meeste onderdelen zijn echter recent aangelegd. Op het erf bevinden zich vier bijgebouwen. Ten oosten van de boerderij staat een schuur, die in 1994 is gebouwd ter vervanging van een oudere bijschuur. In de noordoosthoek van het erf bevindt zich een zeshoekige schuur, opgebouwd uit damwandprofielen. Deze schuur zal uit het einde van de 20ste eeuw stammen. Aan de noordzijde is een houten schuur uit het laatste kwart van de 20ste eeuw geplaatst. De schuur die zich aan de westzijde van het erf bevindt, is het enige, deels, vooroorlogse bijgebouw. Het noordelijke deel is thans nieuw opgetrokken als wagenberging. Het zuidelijke deel heeft zijn oorspronkelijke hoofdvorm deels behouden. Het muurwerk ervan zal uit de eerste helft van de 20ste eeuw stammen. De dakvorm is bij de herbouw na een storm gewijzigd. In de westgevel zijn de mestluiken nog aanwezig.

SAMENVATTING

De boerderij stamt uit de tweede helft van de 19de eeuw, waarin mogelijk oudere delen bewaard zijn. In de loop van de 20ste eeuw hebben er verschillende verbouwingen en herstellingen plaatsgevonden.

De bouwmassa van het gebouw en de opzet van het exterieur geven nog een goed beeld van de historische boerderij.

De Wetering met aan beide zijden een weg met historische waardevolle bebouwing is een zeer waardevol element, dat getuigt van de ontginning- en ontwikkelingsgeschiedenis van de streek.

De boerderij is in cultuurhistorisch opzicht waardevol als één van de dragers van de waardevolle stedenbouwkundige structuur van de Polsbroeker Wetering.

Bijna alle bijgebouwen zijn in de late 20ste en vroege 21ste eeuw opgetrokken. Deze hebben een geringe cultuurhistorische waarde. Alleen het voormalige stalgebouw aan de westzijde is nog voor een klein deel in zijn oorspronkelijke vorm bewaard gebleven. Echter dit betreft een dermate klein deel, dat er geen sprake kan zijn van cultuurhistorische waarde.

CONCLUSIE

De boerderij is van stedenbouwkundig belang als één van de dragers van de ontwikkelingsgeschiedenis van de streek. Het hoofdgebouw heeft zijn hoofdvorm gaaf behouden en draagt daarmee bij aan de historische stedenbouwkundige opzet van de bebouwing langs de Polsbroeker Wetering.

De bijgebouwen hebben een geringe cultuurhistorische waarde.

AFBEELDINGEN

Afb. 1 Luchtfoto met daarop aangegeven de locatie van de boerderij. (Herkomst:Google)

Afb. 2 De kadastrale situatie, zoals deze omstreeks 1832 was. Op de plaats van de huidige boerderij bevond zich reeds een boerderij (midden). Gezien de uitbouw aan de westzijde was dit mogelijk een krukhuis. (Herkomst: www.watwaswaar.nl)

Afb. 3 Foto uit het tweede kwart van de 20ste eeuw. Achter de boerderij staat, zoals gebruikelijk bij dit type boerderij, een hooiberg. De beide zichtbare gevels hadden een andere indeling (verg. afb. 4). Geheel links de schuur, waarvan thans nog een klein deel bestaat.

Afb. 4 De boerderij, gezien vanuit het zuidwesten. Links op de foto is de schuur-wagenberging zichtbaar. Door verbouwingen en herstel na stormschade is de oorspronkelijke schuur vrijwel onherkenbaar.

Afb. 5 De boerderij met omgeving, gezien vanuit het oosten. Hier is te zien dat de boerderij gelegen is op een verhoging, die ongeveer even hoog is als de kade langs het water. Het naastgelegen pand (rechts op de foto) is lager geplaatst. Deze boerderij is nog niet zichtbaar op het kadastrale minuutplan (afb. 2), terwijl boerderij Noordzijdseweg 211 wel is aangegeven.